

ПРИЧИНИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Проаналізовано причини безробіття в Україні. Визначено основні причини і наслідки такого стану та обґрунтовано шляхи поліпшення даної ситуації в Україні.

Аннотация. Проанализированы причины безработицы в Украине. Определены основные причины и последствия такого состояния и обоснованы пути улучшения данной ситуации в Украине.

Annotation. The article is devoted to the analysis of the causes of unemployment in Ukraine. Were determined primary reasons for and consequences of this state and justified way to improve the situation in Ukraine.

Ключові слова: безробіття, рівень безробіття, робоча сила, зайнятість.

У сучасну епоху зайнятість стала однією з гострих соціально-економічних проблем, що хвилюють і державу, і суспільство, і окремих людей. І з кожним новим десятиліттям її гострота не тільки не слабшає, але, навпаки, все більш наростає, що обумовлено рядом серйозних причин. Сьогодні безробіття одна з головних глобальних проблем сучасності. Вітчизняні та зарубіжні вчені розглядають цю проблему з точки зору інтересів держави, суспільства, населення, особистості, щоб знайти нові шляхи подолання незайнятості і виявити позитивні наслідки безробіття, які також можна використовувати в потрібних цілях. Безробіття є одним із ключових показників для визначення загального стану економіки, для оцінки його ефективності. У силу цього проблема безробіття в Україні в умовах переходу до ринкової економіки набуває виняткову актуальність і вимагає найпильнішої уваги української економічної науки, так само як і інших суспільствознавчих наук [1].

Дослідження зайнятості та безробіття присвячені праці Гордона Л. А., Бреева Б. Д., Костіна Л. А., Павленкова В. А., Плакся В. І., Клопова Е. В., Кравченка А. І., Тощенко Ж. Т., Файзулліна Ф. С.

Метою даної статті є аналіз причин безробіття в Україні та пошук шляхів поліпшення подолання незайнятості. Безробіття характеризує макроекономічну нестабільність і циклічний характер розвитку.

Це наявність у країні людей, що складають частину економічно активного населення, які здатні і бажають трудитися за наймом, але не можуть знайти роботу [2].

Першочерговими причинами безробіття в Україні на сьогоднішній день є:

низький рівень заробітної плати, яку пропонують роботодавці;

невідповідність системи підготовки фахівців потребам ринку праці;

система освіти, погано реагує на зміни ринку;

відсутність сприятливих умов для малого та середнього бізнесу;

недолік економічного і фінансового стимулювання розвитку виробничої та соціальної інфраструктури в селі,

створення нових робочих місць в агропромисловому комплексі;

світова фінансова криза, яка позначилася не лише на малих підприємствах, але так само і на великих галузевих комплексах [3].

Також важливою причиною безробіття є низький рівень економічної активності молоді. Негативні прояви цього є:

незадоволеність роботою за професією в матеріальному відношенні (за результатами цього річного опитування, 36 % працюючої молоді працює не за фахом);

відсутність вакансій на популярні спеціальності, за якими надалі складно знайти робоче місце, оскільки ринок у цьому секторі заповнений;

незадоволеність умовами праці;

обмежені можливості кар'єрного зростання, відсутності перспективи і можливостей поліпшення кваліфікації [4].

В Україні в лютому до січня 2013 року рівень безробіття виріс на 0,1 процентних пункти – до 2,1 % [5].

За даними Держстату, в лютому 2013 року в Державній службі зайнятості було зареєстровано 589,1 тисячі безробітних (564,5 у січні 2013 року і 506,8 тисячі в грудні 2012 року), з них 469,1 тисячі (435,8 тисячі в січні 2013 року і 386,3 тисячі в грудні 2012 року) отримують допомогу з безробіття.

Середній розмір допомоги на одного безробітного в лютому 2013 року склав 1 069 гривень (1089 в січні 2013 року і 1028 гривень у грудні 2012 року). За січень рівень безробіття піднявся відразу на 0,2 %. У грудні тенденція була аналогічною. Варто відзначити, що протягом 2012 року рівень безробіття спочатку знижувався: з 2 % у лютому (максимальне значення в 2012 року) до 1,4 % у жовтні (мінімальне значення), але до кінця року знову продемонстрував зростання.

Безробіття спричиняє серйозні економічні і соціальні витрати. Одне з головних негативних наслідків безробіття – неробочий стан працездатних громадян і, відповідно, недо випуск продукції.

Якщо економіка не в змозі задовольнити потреби в робочих місцях для всіх, хто хоче і може працювати, хто шукає роботу і готовий приступити до неї, то втрачається потенційна можливість виробництва товарів і послуг. Отже, безробіття заважає суспільству розвиватися і рухатися вперед з урахуванням своїх потенційних можливостей. У кінцевому підсумку це розглядається як зниження темпів економічного зростання, відставання обсягів збільшення валового національного продукту.

Недовикористання виробничих можливостей суспільства піддається прогнозуванню. Крім чисто економічних витрат, не можна скидати з рахунків і значні соціальні та моральні наслідки безробіття, її негативний вплив на суспільні цінності і життєві інтереси громадян. Безробіття, яким би рівнем вона не вимірювалася, це завжди трагедія

для тих, хто не має роботи і не може отримати законне джерело існування. Більше того, її наслідки виходять далеко за рамки матеріального достатку. Тривала бездіяльність веде до втрати кваліфікації, що остаточно вбиває надію знайти роботу за фахом. Втрата джерела існування призводить до занепаду моральних підвалин, втрати самоповаги, розпаду сім'ї тощо. Саме тому держава не повинна покладатися на саморегулюючу роль ринку в питаннях зайнятості, а активно втручатися в цей процес.

Основними методами боротьби з безробіттям є такі:

По-перше, це створення умов для зростання самозайнятості. Сенс такого роду програм полягає в тому, що людям допомагають відкрити власну справу, щоб вони могли прогнати себе і свою сім'ю, навіть якщо їм не вдається знайти роботу за наймом.

По-друге, це створення умов для скорочення пропозиції праці. Очевидно, що чим менше людей претендують на робочі місця, тим легше знайти роботу навіть при тому ж числі вільних робочих місць. Скоротити число претендентів на ці місця і, більш того, вивільнити додатково готельні вакансії для безробітних цілком реально.

І, в-третьє, реалізація програм підтримки молодих працівників. Найважче безробіття вдаряє по літнім (їх уже ніхто не хоче брати на роботу через спадної продуктивності праці і погіршення здоров'я) і наймолодшим (їх ще ніхто не хоче брати на роботу через низький рівень кваліфікації і відсутності досвіду).

З метою зниження безробіття серед молоді необхідно:

економічне стимулювання молодіжної зайнятості;

створення спеціальних фірм, що пропонують роботу саме молоді;

створення центрів навчання молодих людей тим професіям, шанси на зайнятість у яких найбільш високі.

Однією з наймасштабніших програм боротьби з безробіттям стала подія 15 жовтня 2012 року, ухвала програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року. Очікується, що в результаті реалізації програми в 2017 році чисельність зайнятого населення збільшиться до 21,4 мільйона осіб, з яких офіційно працевлаштованими будуть не менш 17 мільйонів. Крім того, очікується, що рівень безробіття в Україні, розрахований за методологією Міжнародної організації праці (МОП), знизиться з 7,9 % в 2012 році до 6,3 % в 2017 році, а серед молоді він складе 13 % проти нинішніх 19 %. Слід додати, що Міжнародна організація праці попереджає, що світ зіткнувся з терміновою необхідністю створити в найближче десятиліття 600 мільйонів нових робочих місць, щоб забезпечити стійке зростання і зберегти соціальну єдність. В цілому рівень світового безробіття за прогнозами МОП у цьому році може вирости з 197 мільйонів до 202 мільйонів.

Отже, для кардинального вирішення проблем безробіття треба докорінно змінювати політику зайнятості. Не можна сьогодні пасивно стримувати безробіття. Тільки цілеспрямоване активне підвищення рівня зайнятості населення на діючих і на знову створюваних високоефективних наукоємних робочих місцях допоможе вивести економіку з глухого кута, дати простір розвитку ринкових і соціальних перспектив. Тому дослідження цього питання є основним в пошуку шляхів поліпшення подолання незайнятості.

Наук. керівн. Кліменко О. М.

Література: 1. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: Практикум : навч. посібн. / І. А. Кучерявенко. – К. : Вікар, 2008. – 239 с. 2. Олійник О. В. Зовнішнє оцінювання (підготовка). Основи економіки. Репетитор / О. В. Олійник та ін. – Х. : Факт, 2008. – 256 с. 3. Макроекономіка : навч. посібн. / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, В. М. Філатов та ін. ; під заг. ред. О. М. Кліменко. – Х. : ВД "Инжэк", 2011. – 250 с. 4. Економіка XXI: Міжнародний збірник наукових праць. – Донецьк : ДонНТУ, 2009. – Вип. 3. – С. 44–47. 5. Державна служба статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.